

סיכום פרשת האזינו

פרק ל"ב: שירת האזינו ובה אזהרות והבטחות, משה מזהיר את בני ישראל לשמור את הדברים, ה' מצווה את משה לעלות להר נבו ולראות את א"י

פסוקים א' - ג' משה רבינו פונה אל השמים והארץ ואומר הקשיבו השמים ואדברה אל בני ישראל את השירה, ופונה אל הארץ שתשמע אמרי פי, ותהיו עדים שהתירתי בעם ישראל על קיום התורה, והטעם שהעמידם עדים לפי שהם קיימים לעולם, ועוד מפני שאם יקיימו את התורה יבואו העדים ויתנו שכרם - השמים יורידו מטר והארץ תיתן יבולה, ואם לא יקיימו את התורה הם יענישום.

משה
מעיד את
השמים
והארץ

והעדות שתעידו שאני אומר בפניכם שהתורה שנתתי לישראל היא כמו מטר שמביא חיים לעולם, והיא כמו הטל שהוא נוח וכולם שמחים בו, ודברי תורה מגדלים את לומדיהם כמו רוחות מטר הנושבות על הדשא ומחזקות אותו, והתורה מעדנת את לומדיה כמו טיפי מטר היורדים על העשב. וכאשר אזכיר את שם ה' תנו גודל לאלוקינו ותאמרו "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", ומכאן אמרו שעונים "בשכמל"ו" אחר ברכה שבמקדש.

פסוקים ד' - ו' ואע"פ שה' תקיף וחזק כמו סלע, כשהוא מעניש את עוברי רצונו זה בדין והוא שלם בכל מעשיו, כי כל דרכיו והנהגתו בעולם היא במשפט, והוא א-ל שנאמן לשלם לצדיקים את שכרם לעולם הבא, צדיק וישר הוא וכולם מצדיקים עליהם את דינו, וראוי הוא להצדיקו.

מעשי ה'
ישרים
והאדם
מקלקל

מה שישראל קלקלו והשחיתו הם לא קילקלו לה' אלא לעצמם שהם בניו, והמום הוא שלהם ולא של ה', דור עקום ומפותל.

האם לה' אתם גומלים כך ומכעיסים אותו, הרי הוא יכול להיפרע מכם, ועוד שהרי הוא מיטיב לכם ולא ראוי שתהיו כפויי טובה, עם נבל ששכחו את הטובות שעשו עמו, ולא חכם להבין את הנולד שה' יכול להיטיב או להרע, הלא ה' הוא אביך שקנה אותך לעם כשיצאת ממצרים, והוא עשה אותך אומה באומות, ותיקן אותכם בכל מיני בסיס (כן מלשון בסיס כמו "הכיור וכנו") שהעמיד מכם כהנים לויים ישראלים ונביאים.

תזכור מה ה' עשה לדורות הראשונים שהכעיסוהו והענישם, התבוננו מה ה' עשה לדור אנוש שהציף עליהם את האוקיינוס והציף שליש מהעולם, ודור המבול שהביא עליהם את המבול ונשמדו מהעולם, שאל את הנביאים שנקראו אבות ויגידו לך, ושאל את החכמים ויספרו לך מה היה בדורות קודמים שה' הענישם.

כאשר ה' הנחיל לגויים שהכעיסוהו והציף את דור אנוש ושטף את דור המבול והשמידם, וכשהפיץ את דור הפלגה ולא השמידם אע"פ שהיה בכוחו לעשות כן, אלא הוא הציב וקיים את גבולות העמים בשביל מספר בני ישראל שעתידיים לצאת מבני שם, וכמספר בניו שהיו שבעים נפש כשירדו למצרים כך גם עשה בגויים שבעים לשון.

מכיוון שחלק ה' היה בתוך הגויים האלה דהיינו שעמו בני יעקב שהם חבל נחלתו, שיעקב הוא השלישי באבות ומשולש בזכויות - זכות אברהם ויצחק וזכות עצמו, ובגלל שעתיד לצאת מהגויים האלה בניו ה' לא איבד אותם אלא הפיצם על פני הארץ.

פסוקים ז' - י"ב ה' מצא את בניו נאמנים לו במדבר שקיבלו את התורה ואת מלכות ה', ולא כישמעאל ועשיו שלא רצו לקבלה, וכן ה' מצא אותם נאמנים בתורה בארץ יבשה ושוממה שמייללים שם תנים ובנות יענה והם לא אמרו איך נלך במקום כזה, וכשהיו במדבר ה' סיבב אותם בענני הכבוד ובדגלים וסיבבן בתחתית הר סיני שכפה עליהם הר כגיגית, ונתן לעם ישראל תורה ובינה, ושמר עליהם מהנחשים והעקרבים והאויבים כמו שאדם שומר על השחור שבעין שבו האדם רואה וה' ברא לו ריסים ועפעפיים, כך גם ה' שמר על בניו במדבר.

שבח
לעם
ישראל
שהלך
אחרי ה'
במדבר

ה' הנהיג את עם ישראל כמו הנשר שמרחם על בניו ואינו נכנס לקן בפתאומיות אלא הוא קודם מרעיש בכנפיו על האילנות כדי לעורר בניו, והוא שומר על בניו הקטנים כשהוא מרחף מעליהם ולא מכביד את עצמו עליהם, כך גם ה' כשבא לתת את התורה הגיע מארבע רוחות ולא מרוח אחת כדי שלא יבהלו ויפחדו, שנאמר "ה' מסיני בא, ¹זרח משעיר למו, ²הופיע מהר פארן ³ואתא מרבבות קודש", "אלוה מתים יבוא".

וכמו שהנשר כשעף ממקום למקום אינו נוטל את בניו ברגליו כשאר העופות שמפחדים מן הנשר, אלא הנשר אינו מפחד מעופות רק מהחץ של הציידים ולכן כשהוא לוקח את בניו הוא פורש את כנפיו ולוקח את גוזליו עליהם ואומר מוטב יכנס החץ בי ולא בבני, כך גם ה' נהג עם עם ישראל כשיצאו ממצרים והמצרים רדפו אחריהם והיו זורקים עליהם חיצים ובליסטרות מיד "ויסע מלאך

האלוקים... ויבוא בין מחנה מצרים וכו'".

ה' הנהיג את ישראל במדבר ואף שהיו בודדים שם היו בטוחים בלא פחד, ולא היה כח בכל אחד מאלוהי הגויים להילחם עמהם.

פירוש נוסף: לעת"ל כשה' יהיה לבד בעולם, ה' עתיד להחנותם בעוה"ב ולא יהיה שום ע"ז.

פסוקים י"ג - י"ד ירכיבוהו ה' לעם ישראל בארץ ישראל שהיא הגבוהה מכל הארצות, ויאכלו את פירות א"י שקלים לצמוח וממהרים להתבשל מפירות שאר ארצות, וירבה להם דבש תמרים (כאילו הניקם) מהדקלים שגדלים בין ההרים, ושמן זית מהזיתים שגדלים בין הסלעים שהם משובחים יותר.

ירושל
ארץ
ישראל

וכן יאכילם חמאת בקר, וחלב של צאן, וחלב (שומן) של כבשים ואילים מארץ בשן שהם שמנים, וחיטים גדולים כמו כליה ושמנים כחלב (השומן) שעל הכליות, והיין שיצא מהענבים שתשתה יהיה משובח מאד, ופסוק זה התקיים בימי שלמה המלך ובזמן שעשרת השבטים היו בנחלתם.

פסוקים ט"ז - י"ח ומרוב השפע שיהיה לעם ישראל הוא ישמין ויבעט כדרך הבהמות שבועטות במאכיל אותם, והשמנת עד כדי כך שגופך נעשה עבה ונתכסה בשומן, ועזב ישראל את מצוות ה' שברא אותם, וביזה את ה' התקיף כצור (סלע) שפודהו ומושיעו.

ישראל
מרדו
בה'

הם הבעירו את חמתו בעבודת אלוהים זרים, ובמעשים מתועבים כמו כשפים הכעיסוהו.

ישראל זבחו לשדים שאין בהם כח, ועבדו לאילים שלא הכירו אותם והיינו ע"ז חדשה שמקרוב נעשתה ואפילו הגויים לא רגילים בהם, והיא עלובה שאפילו אבותיכם לא פחדו ממנה ולא סמרו שערותיהם מפניה.

ואת ה' החזק שילד אותך שכחת, ותשכח את ה' שהוציאך מרחם אמך, (י"א שפסוק זה נאמר בלשון שאלה, האם את ה' תשכחו וכו'). פירוש נוסף: "תשי" מלשון תשישות, שכאשר ה' בא להיטיב עמכם אתם מתישים את כוחו.

פסוקים י"ט - כ"ה וירא ה' את מעשיהם הרעים ויתחזק כעסו עליהם ממה שהכעיסו לפניו בניו ובנותיו, ויאמר ה' אני אסתיר את פני מלרחם עליהם ולעזור להם, ואראה איזה פורענות תבוא להם בסופם, כי הם דור שמהפכים את רצוני לכעס, בנים שגידלתי אך לא ניכר חינוכי בהם, כי הם סרו מהדרך הטובה שהורתי להם.

העונשים
שיבואו
על בני
ישראל

ומכיוון שהם הבעירו את חמתי כשפנו לע"ז שאין בה כח, והכעיסוני בעבודתם לשדים, גם אני אעניש אותם מידה כנגד מידה ואנקם מהם ע"י אומה שפילה שאינה נחשבת בין האומות (דהיינו הכשדים בבית ראשון שנא' בהם "זה העם לא היה", ואדום בבית שני שנא' בהם "בזוי אתה מאד"), ובגוי נבל שהם האפיקורסים והמינים אכעיסם והם יהרגו בישראל ללא רחם.

בגלל שאש בערה באפי ותיקד ותשרוף עד היסוד בלי להשאיר שריד, והיא תאכל את ארצכם ואת יבולה ותשרוף בלהטה את ירושלים שמיוסדת על ההרים.

אוסף ואחבר עליהם רעות הרבה ביחד, (פירוש נוסף "אספה" - אכלה, שאביא עליהם את כל הרעות בלי להחסיר) ואת כל חיצוי אשלים בהם ולא ישאר חץ שלא אביא עליהם, ובקללה זו מעורבת גם נחמה שהמכות של ה' יגמרו אך עם ישראל לא יכלו ביסורי הגלות.

הם יהיו מגודלי שער מרוב רעב (פירוש נוסף: נפוחים מרוב רעב), וילחמו בהם השדים שנקראים רשף, ויכרתו ויחתכו ע"י השד "מררי", ואפילו הבהמות ינשכו וימיתו אותם אע"פ שא"ז דרכם, וכן הארס של הנחשים שזוחלים על העפר.

מחוץ לעיר תמית החרב של הגייסות, ובחדרי הבית תשרור אימה ממגיפת הדבר, וזה עונש על מה שעשו בחוצות ועל מה שעשו בחדרים, ולא ימלט אף אחד מהפורענות גם בחור ובתולה, ואפילו יונק שמרחמים עליו וזקן שמכבדים אותו ימותו.

פסוקים כ"ז - כ"ז (ה' אומר): אמרתי בליבי אפזר את בני" בצדי העולם, (פירוש נוסף: אעשה אותם כפאה והפקר ואשליכה אותם מעלי, פירוש נוסף: אעשה אותם כמי שאינו וכל רואיהם יאמרו "איה הם?") ואשבית את זכרם מבני אדם.

הסיבה
שה' לא
יכלה

אם לא מפני שכעס האויב כנוס עליהם להשחיתם, ואם ה' יתן לאויב את הכח להשמידם הוא יתלה את הגדולה בו ובאלוהיו, וישנה את האמת ויתלה את הגדולה באלוה נכרי, ושמא יאמרו האויבים כוחינו גבר עליהם ולא ה' פעל כל זאת להשמיד את ישראל, ולכן ה' לא יתן לגויים לכולות את ישראל.

את בני
ישראל

פסוקים כ"ח - ל"ה בביאור פסוקים אלו (כ"ח - מ') נחלקו ר' יהודה ור' נחמיה, ר' יהודה דורשם על ישראל, ור' נחמיה על אומות העולם.

הפורענות
שתבוא

ר"נ: כי אותו גוי שישראל נמסרו בידו אבדה חכמתו ובינתו ואין לו תבונה להבין מה היה עם ישראל בהתחלה, וכעת זה סוף פורענותם.

עליהם

שהרי אם היו חכמים הגויים האלו היו משכילים ונותנים לב להתבונן בפורענותם של ישראל ולהבין שזה עונש מה', שהרי איך יתכן שגוי אחד ירדוף אלף ושני גויים יניסו רבבה מישראל, אין זאת אלא בגלל שה' מכרם ומסרם בידיהם.

שהרי עד עכשיו לא הצליחו הגויים לנצח את ישראל מפני שאלוקינו שהוא צור חזק הוא לא כמו האלילים שהם בוטחים בהם, שה' יכול להצילינו ואילו אליליהם אין בהם ממש, אבל עכשיו שחטאנו לה' האויבים שלנו שופטים אותנו, ומזה מוכח שא"ז מוכוחם של הגויים אלא בגלל שה' מכרנו.

ומדוע הגויים מייחסים את הניצחון לעצמם ולא לאלוהיהם, מפני ששורשם רע כמו אנשי סדום ועמורה, והענבים שלהם ענבי רוש למרר את ישראל, ולכן עונשם יהיה מידה כנגד מידה שיענשו בעונש מר על מה שעשו לבנ"י.

כארס נחשים יהיה העונש שמוכן לגויים, וכארס של הפתן האכזרי יהיה העונש שלהם.

הלא העונש של הגויים כבר שמור ומוכן עמדי באוצרותי, לי הנקמה ואשלם אותה כאשר תמוט רגלם של האומות וה' ישפיל אותם תחת רגלי ישראל, כי קרוב יום עונשם וכל העתיד להם יבוא להם.

ר"י: כי עם ישראל אבדו את התורה שנתנה להם עצה נכונה, ואין בהם תבונה לתבונן ולהבין כיצד יתכן שהגויים רודפים אחריהם.

שהרי אם עם ישראל היו חכמים מהתורה היו מבינים מה עתיד להיות להם באחריתם, כיצד יתכן שגוי אחד ירדוף אלף מישראל ושניים רבבה אם לא שה' מכרם ומסרם בידיהם.

שהרי ה' לא כמו אלוהי הגויים שאינם יכולים להעניש, אלא בגלל שחטאנו ה' מעניש אותנו שהאויבים שופטים אותנו.

ומדוע ה' חשב להשמיד את ישראל, מפני שמעשיהם כמעשי סדום ועמורה, והענבים שלהם מרים כמו רוש שהוא עשב מר, ולכן ראוי להם משקה מר, שיענשו בעונש מר.

כארס נחשים יהיה העונש שמוכן להם, והאויב יהיה אכזרי כמו שה' פתן" מתאכזר לנשוק ואוטם את אזני בעפר.

הלא מעשיהם הרעים גנוזים עמדי ולא שכחתים, ושמורים באוצרותי ליום הדין, ועימי מזומנת הפורענות להנקם ולשלם להם כמעשיהם, ואעשה זאת כשתגמר זכות האבות שהם סומכים עליה, וכאשר ארצה להביא את העונש קרוב ומזומן לפני ע"י הרבה שלוחים יום שברם, ומהר יבואו העתידות להם.

פסוקים ל"ו - מ' כאמור לעיל גם פס' אלו מתבארים לדעת ר' יהודה ור' נחמיה.

ר"נ: שהרי ה' יריב את ריב עמו לתבוע את הגויים שהרעו להם, ועל עבדיו (בנ"י) ה' יתנחם ממחשבתו להרע להם כי הוא יראה שיד האויב מתחזקת עליהם ואפס (ואין) מהם אחד שהוא נושע ע"י מושל שיעצור בעם מלהתפזר, ומחוזק ע"י מושל.

ולפי שהאויב יאמר היכן אלוקיהם של היהודים כפי שטיטוס אמר, והיכן הסלע שעם ישראל בוטחים בו, אשר מקריבים לפניו חלב זבחים ומנסכים לפניו יין במזבח.

אז ה' יגלה את ישועתו ויאמר לאומות ראו עכשיו שאני ה' וממני באה הרעה לעם ישראל, וממני תבוא עליהם הטובה, אני היכיתי את ישראל ואני ארפא אותם, ואין מי שיציל מידי אתכם האומות מהרעה שאביא עליכם.

וה' אומר מכיוון שאני משרה את שכינתי בשמים ויש בידי לפרוע מהם, בכל זאת לא פרעתי מהגויים מכיוון שאני חי לעולם ואיני ממחר, ואפרע מהם בדורות אחרונים.

ר"י: כאשר ה' ידון וישפוט את עמו בייסורים האמורים בשירה זו, יתנחם הקב"ה ויהפוך מחשבתו לשוב ולרחם על עבדיו, כיוון שה' יראה שיד האויב הולכת ומתחזקת עליהם מאד, ואפס (חדל) מהם אחד שהוא נושע ע"י מושל שיעצור בעם מלהתפזר, ומחוזק ע"י מושל.

ואז ה' יאמר עליהם היכן האלוהים אחרים שהם עבדו להם, והיכן הסלע - הע"ז שהם היו בוטחים בו שיצילם מהרעה.

אשר אותם אלוהים אחרים היו אוכלים את החלב שהקריבו לפניהם והיו שותים את היין שנסכו לפניהם, שיקומו עכשיו ויעזרו לכם והצור שחסינתם בו יהיה לכם למחסה.

ראו עכשיו ותבינו מהפורענות שהבאתי עליכם ואין מושיע שיעזור לכם, כי רק אני ה' לבדי יכול להשפיל ולהרים, ואין שום אלוהים כמוני שיכול לעמוד כנגדי למחות בי, אני ה' הוא זה שיש בידו להמית ולהחיות, אני היכיתי את ישראל ואני ארפא אותם, ואין מי שיציל מידי את הפושעים בי.

כי בחרון אפי ארים אל עצמי את ידי בשבועה ואמרתני נשבע אני בחיי לעשות נקמה בגויים.

פסוקים מ"א - מ"ג (מכאן ואילך הפירוש הוא לדעת ר' יהודה וגם לדעת ר' נחמיה) אם אשנן ואחדד את להב חרבי בכדי שיהיה לה ברק, ותאחז ידי את מידת המשפט להחזיר נקמה לגויים צוררי יהודה שהרעו לכם, ולמינים והכופרים שהם משנאי אשלם פורענות על שהרעו לכם.

דברי
תנחומים
שיבואו
עליהם
בשתגמר
הפורענות

ה' ינקם
מהגויים
שהרעו
לישראל

אשכיר חיצי - החיצים שלי כאילו ישתכרו מרוב דם שהם ישתו מהאויב, וחרבי תאכל את בשרם של צרי ומשניאי, מחמת שהם שפכו דם חללי ישראל, ושלקחו את בני שבוי, ואעניש אותם מפשע תחילת פרצות האויב דהיינו שייענשו גם על מה שאבותיהם עשו לישראל.

באותו הזמן ישבחו הגויים את עמו של ה' שדבקו בה' בכל התלאות ולא עזבוהו, כי את שפיכת דם עבדיו עתיד ה' לנקום, ונקם ישיב לצריו על הגזל והחמס שעשו לישראל, ובנקמה זו יפייס את אדמתו ע"י שיפייס את עמו על הצרות שעשו להם האוייבים.

פסוקים מ"ד - מ"ז ויבוא משה וידבר את השירה באזני העם הנאספים לפניו, בתחילה משה דיבר ואח"כ ניטלה הרשות ממשה ויהושע דרש את השירה, כדי שלא יאמרו ישראל ליהושע בחיי משה רבך לא היית נחשב, ולכן הוא גם אמר את השירה.

ויאמר משה אל בני תנו לבכם לכל הדברים שאני מתרה בכם היום בשירת האזינו ותבינו אותם היטב, כי התורה היא לא דבר ריק שאתם יגעים בו לחינם, אלא תקבלו הרבה שכר כי היא חייכם, והחיים שלכם תלויים בה, ואם תקיימו את התורה תאריכו ימים בארץ ישראל שאתם יורשים אותה.

פסוקים מ"ד - נ"ב וידבר ה' אל משה באמצע היום, לאמר, ובג' מקומות נאמר "בעצם היום" (א) כשנח נכנס לתיבה ובני דורו אמרו שלא יניחוהו להיכנס לתיבה, ה' אמר לו להיכנס באמצע היום שכולם יראו שנח יכנס לתיבה. (ב) כשיצאו בני ממצרים, שהמצרים אמרו שלא יתנו להם לצאת, ה' אמר להם שיצאו באמצע היום שכולם יראו. (ג) כאן במיתתו של משה שבני אמרו שלא יניחו לו למות ע"י שיתפללו לה', ה' אמר שימות באמצע היום ולא יצליחו למנוע זאת.

עלה אל הר העברים שהוא הר נבו ונקרא כך משום שהוא על מעברות הירדן ודרכו יעברו לא"י, שנמצא בארץ מואב מול יריחו שמעבר לירדן, ותראה משם את ארץ ישראל שאני נותן לבני נחלה. והתכונן למות בהר שאתה עולה שם, ותאסף אל אבותיך בשמים, באותה מיתה שמת אהרן אחיך, שכשמת אהרן משה הפשיטו מבגדו הראשון והלביש את אלעזר בנו, ואח"כ את הבגד השני והלביש לאלעזר, וכן בכל הבגדים, וזכה אהרן שראה את בנו ממשיך אחריו, לאחר מכן אמר לו משה שיעלה למיטה ויפשוט ידיו ורגליו ויעצום עיניו וכך הוא נפטר במיתת נשיקה, ואמר משה הלוואי וגם אני אזכה למות כך.

ואתה מת ולא תכנס לא"י בגלל שגרמתם למעול בי כאשר רבו בני ישראל על המים כשהיו בקדש שבקצה מדבר צין, שגרמתם שלא יתקדש שמי בתוך בני ישראל, שאם הייתם מדברים אל הסלע ולא מכים אותו היה מתקדש שם שמים שהיו ישראל אומרים מה הסלע הזה שאין לו שכר ועונש שומע בקול ה' אנו לא כל שכן.

לכן רק תראה מרחוק את הארץ שהיא חביבה לך, ולכן תעלה עכשיו ותראה אותה, אך לא תכנס אליה.

משה
מזרז את
בני
לשמור
את התורה

ה' מראה
למשה את
ארץ
ישראל
מהר נבו

ביאור הפסוקים (כ"ח - מ') שנחלקו בהם ר' יהודה ור' נחמיה.

פסוק	רבי יהודה - על בני ישראל	רבי נחמיה - על אומות העולם
כח	כי עם ישראל אבדו את התורה שנתנה להם עצה נכונה, ואין בהם תבונה לתבונן ולהבין כיצד יתכן שהגויים רודפים אחריהם.	כי אותו גוי שישראל נמסרו בידו אבדה חכמתו ובינתו ואין לו תבונה להבין מה היה עם ישראל בהתחלה, וכעת זה סוף פורענותם.
כט - ל	שהרי אם עם ישראל היו חכמים מהתורה היו מבינים מה עתיד להיות להם באחריתם, כיצד יתכן שגוי אחד ירדוף אלף מישראל ושניים רבבה אם לא שה' מכרם ומסרם בידיהם.	שהרי אם היו חכמים הגויים האלו היו משכילים ונותנים לב להתבונן בפורענותם של ישראל ולהבין שזה עונש מה', שהרי איך יתכן שגוי אחד ירדוף אלף ושני גויים יניסו רבבה מישראל, אין זאת אלא בגלל שה' מכרם ומסרם בידיהם.
לא	שהרי ה' לא כמו אלוהי הגויים שאינם יכולים להעניש, אלא בגלל שחטאנו ה' מעניש אותנו שהאויבים שופטים אותנו.	שהרי עד עכשיו לא הצליחו הגויים לנצח את ישראל מפני שאלוקינו שהוא צור חזק הוא לא כמו האלילים שהם בוטחים בהם, שה' יכול להצילינו ואילו אליליהם אין בהם ממש, אבל עכשיו שחטאנו לה' האויבים שלנו שופטים אותנו, ומזה מוכח שאי"ז מכוחם של הגויים אלא בגלל שה' מכרנו.
לב	ומדוע ה' חשב להשמיד את ישראל, מפני שמעשיהם כמעשי סדום ועמורה, והענבים שלהם מרים כמו רוש שהוא עשב מר, ולכן ראוי להם משקה מר, שיענשו בעונש מר.	ומדוע הגויים מייחסים את הניצחון לעצמם ולא לאלוהיהם, מפני ששורשם רע כמו אנשי סדום ועמורה, והענבים שלהם ענבי רוש למרר את ישראל, ולכן עונשם יהיה מידה כנגד מידה שיענשו בעונש מר על מה שעשו לבני".
לג	כארס נחשים יהיה העונש שמוכן להם, והאויב יהיה אכזרי כמו שה' פתן" מתאכזר לנשון ואוטם את אזניו בעפר.	כארס נחשים כארס נחשים יהיה העונש שמוכן לגויים, וכארס של הפתן האכזרי יהיה העונש שלהם.
לד - לה	הלא מעשיהם הרעים גנוזים עמדי ולא שכחתים, ושמורים באוצרותי ליום הדין, ועימי מזומנת הפורענות להנקם ולשלם להם כמעשיהם, ואעשה זאת כשתגמר זכות האבות שהם סומכים עליה, וכאשר ארצה להביא את העונש קרוב ומזומן לפני ע"י הרבה שלוחים יום שברם, ומהר יבואו העתידות להם.	הלא העונש של הגויים כבר שמור ומוכן עמדי באוצרותי, לי הנקמה ואשלם אותה כאשר תמוט רגלם של האומות וה' ישפיל אותם תחת רגלי ישראל, כי קרוב יום עונשם וכל העתיד להם יבוא להם.
לו	כאשר ה' ידון וישפוט את עמו בייסורים האמורים בשירה זו, יתנחם הקב"ה ויהפוך מחשבתו לשוב ולרחם על עבדיו, כיוון שה' יראה שיד האויב הולכת ומתחזקת עליהם מאד, ואפס (חדל) מהם אחד שהוא נושע ע"י מושל שיעצור בעם מלהתפזר, ומחוזק ע"י מושל.	שהרי ה' יריב את ריב עמו לתבוע את הגויים שהרעו להם, ועל עבדיו (בנ"י) ה' יתנחם ממחשבתו להרע להם כי הוא יראה שיד האויב מתחזקת עליהם ואפס (חדל) מהם אחד שהוא נושע ע"י מושל שיעצור בעם מלהתפזר, ומחוזק ע"י מושל.
לז - לח	ואז ה' יאמר עליהם היכן האלוהים אחרים שהם עבדו להם, והיכן הסלע שהיו בוטחים בו, דהיינו שהם היו בוטחים בע"ז שתגן עליהם מהרעה, אשר אותם הע"ז היו אוכלים את החלב שהקריבו לפניהם והיו שותים את היין שנסכו לפניהם, שיקומו עכשיו ויעזרו לכם והצור שחסיתם בו יהיה לכם למחסה.	ולפי שהאויב יאמר היכן אלוקיהם של היהודים כפי שטיטוס אמר, והיכן הסלע שעם ישראל בוטחים בו, אשר מקריבים לפניו חלב זבחים ומנסכים לפניו יין במזבח, שיקום ה' ויעזור לכם ויהיה לכם למחסה.
לט	ראו עכשיו ותבינו מהפורענות שהבאתי עליכם ואין מושיע שיעזור לכם, כי רק אני ה' לבדי יכול להשפיל ולהרים, ואין שום אלוהים כמוני שיכול לעמוד כנגדי למחות בי, אני ה' הוא זה שיש בידו להמית ולהחיות, אני היכיתי את ישראל ואני ארפא אותם, ואין מי שיציל מידי את הפושעים בי.	אז ה' יגלה את ישועתו ויאמר לאומות ראו עכשיו שאני ה' וממני באה הרעה לכם ישראל, וממני תבוא עליהם הטובה, אני היכיתי את ישראל ואני ארפא אותם, ואין מי שיציל מידי אתכם האומות מהרעה שאביא עליכם.
מ	כי בחרון אפי ארים אל עצמי את ידי בשבועה ואמרת נשבע אני בחיי לעשות נקמה בגויים.	וה' אומר מכיוון שאני משרה את שכינתי בשמים ויש בידי לפרוע מהם, בכל זאת לא פרעתי מהגויים מכיוון שאני חי לעולם ואיני ממהר, ואפרע מהם בדורות אחרונים.